

Банасевич І.І. Поняття «потребитель» в гражданском праве: доктринальні підходи.

Научна стаття посвячена проблемі теоретичного розуміння дефініції «потребитель». В статті проведено додаткове осмислення поняття «потребитель». При цьому проведено аналіз сучасних наукових досліджень українсько-правових досліджень, міжнародно-правових актів, діючого законодавства України та правових позицій судових органів. В статті дається визначення поняття «потребитель», виявлено ряд недоліків в правовому регулюванні очеркених правоотношеній та представлені пропозиції по їх усуненню.

Ключевые слова: потребитель, правовий статус, потребительський договір, особиста потреба, фізична особа-підприємець.

Банасевич І.І. Поняття «споживач» в цивільному праві: доктринальні підходи.

Наукова стаття присвячена проблемі теоретичного розуміння дефініції «споживач», яка не знайшла свого остаточного вирішення в науковій сфері, так як існують різні підходи до її внутрішнього змісту. У статті здійснено додаткове теоретичне осмислення поняття «споживач» з метою внесення ясності у термінологію, що використовується законодавцем. При цьому проведено аналіз сучасних цивілістичних наукових досліджень, а також міжнародно-правових документів, чинного законодавства України та правових позицій судових органів. У статті дається визначення поняття «споживач», яким запропоновано вважати фізичну особу, в тому числі фізичну особу-підприємця, яка придбаває (набуває іншим чином у власність або у користування) чи замовляє товари (роботи, послуги) або має намір придбати (набути іншим чином у власність або користування) чи замовити товари (роботи, послуги) для особистих або інших потреб, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю. Автором також виявлено ряд недоліків у правовому регулюванні окреслених правовідносин та подано пропозиції щодо їх усунення.

Ключові слова: споживач, правовий статус, споживчий договір, особиста потреба, фізична особа-підприємець.

Збирак Т.В.

ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА СВОБОДУ СЛОВА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

УДК 342.727:342.9

Постановка проблеми. Право на свободу слова має основоположне значення для держави, суспільства та особи, адже пов-

ноцінна демократія можлива лише тоді, коли допускається і гарантується вільний обіг інформації та ідей. З цією метою держава сприяє забезпеченню свободи думки і слова, вільного вираження поглядів, участі громадськості в управлінні державними справами. Україна сьогодні стала на шлях забезпечення свободи слова про що свідчить діяльність Міністерства інформаційної політики щодо розробки стратегії інформаційної політики України та Концепції інформаційної безпеки держави, координації органів влади у питаннях комунікації та поширення інформації, протидії інформаційній агресії з боку Росії.

Тим не менш, реалізація прийнятих заходів недостатня. Аналіз стану адміністративно-правового забезпечення права громадян на свободу слова свідчить, що незважаючи на деякі позитивні кроки, які сприяють свободі слова, а також роботі журналістів і засобів масової інформації, існує чимало проблем адміністративно-правового забезпечення цього права. Зазначені міркування приводять до висновку про нагальну необхідність комплексного, всебічного дослідження питань адміністративно-правового забезпечення права на свободу слова.

Стан дослідження. У науковій літературі питання адміністративно-правового забезпечення права особи на свободу слова розглядався такими науковцями як: Боднар Ю., Калюжний Р.А., Тарадай С.М. та ряд інших.

Однак проблеми адміністративно-правового забезпечення права на свободу слова залишаються висвітлені не повною мірою, першочергово потребують детального дослідження питання протидії цензурі, контролю за дотриманням свободи слова, встановлення адміністративної відповідальності за порушення права на інформацію.

Метою статті є аналіз проблемних питань законодавства України і наукових поглядів щодо адміністративно-правового забезпечення права особи на свободу слова в Україні та окреслення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні можемо стверджувати, що на жаль поки що в нашій державі все ще трапляються випадки обмежень свободи слова, які перешкоджають зміцнен-

ню і розвитку інформаційної галузі, її інфраструктури, надання реальної підтримки діяльності журналістів та забезпечення особливих норм їх захисту.

Потребує подальшого удосконалення законодавчий механізм забезпечення свободи слова в Україні, протидії цензурі, забезпечення гарантованих Конституцією України літературної, художньої, наукової і технічної творчості та ідеологічної багатоманітності у суспільному житті. З огляду на гарантовані положеннями статей 15, 34 та 54 Конституції України права і свободи людини та громадянина, необхідно визначити відповідний механізм протидії цензурі не лише у функціонуванні друкованих та електронних засобів масової інформації, але й у видавничій справі, у сфері літературної, художньої, наукової і технічної творчості. В першу чергу варто зауважити, що чинне законодавство наразі досить вузько визначає зміст поняття «цензура», застосовуючи його переважно до сфери журналістської діяльності, тому необхідно не лише уточнити, а й деталізувати це поняття на законодавчому рівні, шляхом доповнення кола суб'єктів, відносно яких забороняється цензура, зокрема: керівником засобу масової інформації, суб'єктом інформаційної діяльності, суб'єктом видавничої справи, а також визначити механізм протидії цензурі не лише у сфері функціонування друкованих та електронних ЗМІ, але й у видавничій справі, у сфері літературної, художньої, наукової і технічної творчості.

Крім того, недостатньо чітко врегульовано в національному законодавстві питання контролю за дотриманням свободи слова в Україні. Відповідно до Паризьких принципів ООН щодо статусу національних інституцій захисту та сприяння правам людини 1990 року створення національних інституцій у галузі дотримання прав людини, держави мають створювати незалежні інституції, що сприяють дотриманню прав людини, а також здійснюють контроль (моніторинг) за їх дотриманням з боку різних державних структур та інституцій. Створення інститутів спеціалізованих (профільних) омбудсменів відповідно до практики, яка склалася у багатьох європейських країнах – із прав дитини, свободи слова, гендерної рівності, протидії катуванням тощо. Таке відме-

жування є дуже актуальним у зв'язку із порушення прав громадян, необхідністю залучення різних експертів, різними підходами до вирішення існуючих проблем. Практика зарубіжних країн показує, що крім розгляду скарг, омбудсмен або інформаційний уповноважений здійснює моніторинги щодо стану доступу до інформації в країні, видає рекомендації, займається навчанням та інформуванням державних службовців про їх обов'язок надавати суспільно важливу інформацію, інформує громадськість про порядок доступу до інформації, вносять рекомендації відносно вдосконалення законодавства в сфері доступу до інформації. Жодної з цих функцій не здійснюється уповноваженим з прав людини [1, с.120].

Як відомо Уповноважений Верховної Ради України з прав людини відповідно до ст.1 Закону України «Про уповноваженого Верховної Ради з прав людини» здійснює контроль за додержанням усіх конституційних прав людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції [2]. У контексті Закону України «Про доступ до публічної інформації» важливим є контроль уповноваженого за дотриманням права на свободу слова, передбаченого статтею 34 Конституції України. Будь-яка фізична особа може звернутися до уповноваженого в разі порушення цього права органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими або службовими особами. Уповноважений також здійснює контроль за додержанням права на інформацію за власною ініціативою та за зверненням народних депутатів України.

Зважаючи на зазначене, вбачається, що впроваджувати окремий інститут не потрібно, але в межах існуючого інституту омбудсмена слід створити посаду спеціального представника, який і буде займатися питаннями права на свободу слова. Адже компетенція омбудсмена повинна бути всеосяжною, а розпорошення сил, як правило послаблює функції, саме тому повинен існувати один єдиний уповноважений з прав людини на національному рівні. Разом з цим, варто сказати, що запровадження цього інституту в Україні є дуже складним й мало вірогідним, оскільки Конституція не передбачає можливість створення спеціалізованих

омбудсменів. Тому, щоб створити цей інститут необхідно внести зміни до Конституції України. Вважаю, що інститут інформаційного уповноваженого лише знаходиться на етапі свого становлення, тому вбачається за доцільне запровадити посаду представника Уповноваженого з прав людини який, буде займатися охороною та захистом права на свободу слова.

Варто зазначити, що органи державної влади України поки що не належним чином забезпечують реалізацію державної інформаційної політики, спрямованої на утвердження свободи слова, плюралізму і демократичних засад інформаційної діяльності, інформаційного суверенітету та інформаційної безпеки України, зміцнення і розвиток її інформаційної інфраструктури. Поряд з цим чиновники користуються недосконалістю законів, на свій розсуд часто необґрунтовано засекречують інформацію, встановлюючи обмеження її поширення під грифами «для службового користування» чи «не для друку» та ховають непопулярні рішення, інколи з ознаками корумпованості. Правове поле частково регулював Закон України «Про доступ до публічної інформації», однак, як свідчить практика його застосування, наразі він потребує вдосконалення, зокрема положення, які стосуються внесення плати за надання інформації, процедури інформування запитувача інформації про розмір плати за надання інформації (оскільки поряд з фактичними витратами на копіювання і друк існують ще й фактичні витрати на пересилання відповіді, що складає значну частку вартості такої послуги, а їх відшкодування цим законом не передбачено). Крім того, Закон України «Про доступ до публічної інформації» не враховує, що іншими законами встановлено спеціальні процедури доступу до інформації, яка зберігається в архівах, державних реєстрах, базах персональних даних тощо.

Загалом як можна побачити, реалізація права громадян на доступ до публічної інформації в Україні забезпечується недостатньо та зумовлена недоліками правового регулювання, зокрема сфери соціального управління, дій органів державної влади та самоврядування. Тому з метою ефективного забезпечення прав громадян на доступ до публічної інформації необхідно передбачити на законодавчому рівні пошук інформації як самостійного різно-

виду інформаційної діяльності. Водночас потребує подальшого розвитку і вдосконалення інформаційне законодавство як окрема галузь, що об'єднує у собі самостійні правові інститути. Тому й надалі актуальною залишається розробка та впровадження нових законодавчих актів, спрямованих на врегулювання статусу суб'єктів правовідносин у мережі Інтернет, а для цього необхідно ввести в дію Інформаційний кодекс України. В цьому кодексі необхідно визначити та уніфікувати загальні положення інформаційного законодавства, а також засади та норми регулювання інформаційних відносин у різних галузях суспільної діяльності. Це сприятиме побудові в Україні розвинутого інформаційного суспільства як органічного сегменту глобального інформаційного співтовариства, забезпеченню реалізації конституційних прав на свободу слова та вільний доступ до інформації, що становить суспільний інтерес, а також до публічної інформації, розвитку національних інформаційних ресурсів та інфраструктури, впровадженню новітніх інформаційних технологій тощо. Вирішення цих питань дасть змогу забезпечити реальне здійснення передбаченого Конституцією України права людини на свободу слова.

Вважаю, що не потрібно приймати нові закони у сфері інформації, а варто систематизувати існуючі, визначаючи у них правові зв'язки, з метою подальшого їх кодифікування на рівні Інформаційного кодексу України. Цей кодифікований нормативний документ має об'єднати в одному законодавчому акті регулювання провідних суспільних відносин, об'єктом яких є інформація, незалежно від форми, способу, засобу чи технологій її прояву в суспільних відносинах. Серед провідних завдань кодифікування інформаційного законодавства визначення консенсусу у суспільних відносинах, узгодженості розуміння та застосування юридичних норм, правомірної поведінки учасників відносин в інформаційній сфері; забезпечення інформаційного суверенітету, незалежності України у міжнародних відносинах; забезпечення інформаційної безпеки громадян, їх окремих спільнот, суспільства та держави як складових національної безпеки України; визначення правомірної поведінки учасників інформаційних відносин в Україні; за-

хист інформації від несанкціонованого доступу, правопорушень (знищення, модифікації, перекручування тощо) [3].

Інформаційний кодекс має розроблятися з урахуванням європейських стандартів та розвитку інформаційних відносин в Україні. Тому розробка та введення його в дію сприятиме побудові розвинутого інформаційного суспільства нашої держави як органічного сегменту глобального інформаційного співтовариства, забезпеченню реалізації права на свободу слова та вільний доступ до публічної інформації, розвитку національних інформаційних ресурсів та інфраструктури, впровадженню новітніх інформаційних технологій.

У контексті розгляду проблем адміністративно-правового забезпечення права особи на свободу слова в Україні окремої уваги потребує питання встановлення адміністративної відповідальності за порушення права на інформацію. Як відомо статтею 212-3 КУпАП [4] передбачена відповідальність за неправомірну відмову в наданні інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», «Про доступ до судових рішень» та «Про засади запобігання та протидії корупції». На мою думку, порушення права на інформацію, передбачене цією статтею виявляється лише як збирання, а використання, поширення та зберігання в ній не відображені, а отже не відповідає ч.2 ст.34 Конституції України і Закону України «Про інформацію». Тому з метою забезпечення свободи слова та інформаційної діяльності, задоволення духовно-культурних, професійних та інших запитів громадян необхідно внести зміни до статті 212-3 КупАП. Поряд з цим, вважаю, що за не оприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено Законами України «Про доступ до публічної інформації» та «Про засади запобігання та протидії корупції» та за порушення порядку такого оприлюднення, а також за необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, надання недостовірної інформації, незаконну

відмову у прийнятті та розгляді звернення необхідно передбачити адміністративну відповідальність та внести відповідні зміни до статті 212-3 КупАП «Порушення права на інформацію».

В.К. Шурупова досліджуючи питання міри покарання за порушення доступу до інформації у сфері безпеки утворення відходів та поводження з ними, слушно зауважує, що потрібен зважений, диференційований підхід до визначення розмірів штрафів за правопорушення щодо приховування, перекручування або відмови від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними [5, с.179]. За порушення у сфері доступу до інформації необхідне також співрозмірне та об'єктивне вчиненому правопорушенню покарання.

Актуальною наразі є також і проблема моральності свободи слова, відповідальності за сказане. Існує протиріччя між професійним обов'язком журналіста донести інформацію до суспільства і «не нашкодити». Рівень внутрішніх обмежень часто залежить не лише від моральних критеріїв журналіста, а й від певних суспільних особливостей і традицій, які визначають межу між суспільно важливим і особистим, стану демократичної політичної культури у суспільстві. Часто ЗМІ стають для власників інформаційною «парасолькою» у боротьбі за виживання чи преференції, і навіть сама тема свободи слова перетворюється на знаряддя такого протистояння [6, с.199].

А. Потапова [7, с.106-109], зауважуючи, що свобода слова й преси має чимало тінювих сторін, виділяє, передовсім, такі два аспекти проблем свободи слова: 1) політичний (тут є два основних суб'єкти: по-перше, політик, який заздалегідь упевнений в тому, що в пресі правильно інтерпретуються його найкращі наміри, а по-друге, - журналіст, який вважає, що його професійне право на цю інтерпретацію постійно обмежується; внаслідок цієї упередженості, свобода слова й преси нерідко заражається негативом, озлобленням, пошуком компроматів); 2) моральний, або виховний (ідеться про виховну роль вільного слова, яке, однак, може бути й носієм руйнівної сили, негативно впливати на людину, стати отрутою для моралі держави та народу, тому ця свобода

має бути обміркованою, раціональною, повинна означати безумовну порядність; сьогодні ж поняття свободи слова і порядності збігаються далеко не завжди).

Таким чином, розглядаючи моральний аспект проблеми свободи слова ключовими виступають такі поняття як: відповідальність, обов'язок, самоконтроль, а співвідношення свободи і відповідальності журналіста розглядається як визначальне. Акцент тут робиться на тому, що «журналіст як громадський діяч підлягає, крім юридичної відповідальності, також моральній перед усім громадянством» [7, с.190]. Моральна відповідальність журналіста — це, насамперед, його відповідальність перед самим собою, власною совістю. Загалом моральний бік свободи слова має вирішальне значення, у зв'язку з тим, що нехтування моральними принципами журналіста, його безвідповідальність призводять, як правило, до зловживань цією свободою, а це власне, й є одним із різновидів несвободи — запереченням, знищення свободи. Вважається, що саме з проблем свободи починається етика як теорія моральної діяльності. «Суто моральна проблематика свободи починається саме там, де йдеться про вибір особистістю тих або інших намірів, цінностей, цілей, варіантів поведінки, - коротше кажучи, про вибір усіх тих виявлень людської волі, відносно яких потім і виникає питання про свободу чи несвободу їхньої реалізації» [8, с.218].

За цих умов на основі порівняльного аналізу законодавства демократичних держав, можна стверджувати, що перевага раціональної моделі масових комунікацій, розрахованої на переконання людей за допомогою інформування та аргументації, побудованій згідно із законами логіки відповідає сформованому у цих країнах типу менталітету і політичної культури людей. Вона пропонує змагальність різних ЗМІ в боротьбі за увагу і довіру аудиторії. У більшості держав ЄС законом заборонено використання ЗМІ для розпалювання расової, національної, класової та релігійної ненависті і ворожнечі, проте в них різні політичні сили для пропаганди своїх ідей і цінностей широко застосовують методи переважно емоційного впливу, що особливо проявляється в періоди виборчих кампаній і нерідко може затьмарити раціональні доводи та

аргументи. Незважаючи на важливість емоційного впливу, все ж таки головний вплив на політику ЗМІ здійснюють через інформаційний процес. Основними етапами якого є одержання, відбір, коментування відомостей. Від того, яку інформацію, в якій формі і з якими коментарями отримують суб'єкти політики, багато в чому залежить їх подальші дії. Вони не тільки відбирають відомості, які поставляють інформаційні агентства, але і самі видобувають і оформляють їх, а також виступають їх коментаторами і поширювачами. Потік інформації в сучасному світі настільки різноманітний і суперечливий, що самостійно розібратися в ньому не в змозі ні окрема людина, ні навіть група фахівців. Тому відбір найбільш важливої інформації та її подання у найбільш доступній масовій аудиторії формі і коментування — важливе завдання всієї системи ЗМІ. Інформованість громадян, прямо залежить від того, як, з якими цілями і за якими критеріями відбирається інформація, настільки глибоко вона відображає реальні факти після її редагування, здійснених газетами, радіо, телебаченням, а також від способу і форм подання інформації.

Висновки. Як результат проведеного дослідження можна стверджувати, що одним із напрямів оптимізації адміністративно-правового забезпечення права на свободу слова в Україні можна визначити як напрям цілепокладання. Визначення на рівні державної політики мети, завдань та напрямів адміністративно-правового забезпечення права кожного на свободу слова дозволило б надати діяльності органів держави, на яких покладено відповідно функції, більшої змістовності та цілеспрямованості. Наразі, незважаючи на велику кількість різноманітних зустрічей представників органів державної влади з представниками різних засобів масової інформації, мета їх проведення знаходиться скоріше на комунікативно-ситуативному рівні, а не на рівні вирішення конкретних цілей та завдань. Водночас зважаючи на складність та неоднозначність проблем, які пов'язані із правом кожного на свободу слова, визначенню таких цілей, завдань та напрямів має передувати кропітка підготовча робота. Для того, щоб надати їй максимально правового характеру потрібно провести парламентські слухання, присвячені додержанню права людини на свобо-

ду слова в Україні. Це дозволило б не просто провести публічне обговорення певних бажаних змін, а й отримати сконцентровану у стислій правовій формі думку експертів, якими є голови профільних комітетів Верховної Ради України, провідних науковців, представників правозахисних організацій тощо. Рекомендації таких парламентських слухань можуть включати до себе пункт, пов'язаний із розробкою концепції державної політики у сфері свободи слова, на рівні якої, можуть бути визначені цілі, завдання та функції діяльності держави.

Інший напрям оптимізації адміністративно-правового забезпечення права кожного на свободу слова в Україні пов'язаний з удосконаленням сфери юридичної відповідальності за порушення законодавства, яким регулюються відносини, що виникають у процесі правового забезпечення та реалізації права на свободу слова. Адміністративна відповідальність за порушення права на свободу слова як один із видів юридичної відповідальності має надзвичайно велике значення, оскільки саме за допомогою заходів адміністративної відповідальності держава може оперативно впливати на розвиток певних негативних тенденцій у суспільстві, попереджуючи більш тяжкі порушення норм закону у сфері забезпечення та реалізації права на свободу слова.

Отже, здійснюючи реформи щодо подальшого вдосконалення, систематизації і адаптації чинного національного законодавства до європейських нормативно-правових актів діяльності друкованих ЗМІ тощо, Україна не повинна вдаватися до сліпого та неадаптованого до національних реалій копіювання досвіду країн-членів ЄС, хоча безперечно доцільність його врахування і узагальнення будуть сприяти удосконаленню адміністративно-правового забезпечення права на свободу слова.

1. *Тарадай С.М. Адміністративні процедури забезпечення права громадян на доступ до публічної інформації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С.М. Тарадай. - Київ, 2012. - 217с.*
2. *Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 №776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - №20. - Ст. 99.*
3. *Каложний Р.А. Питання концепції реформування інформаційного законодавства України / Р.А. Каложний, В.Д. Гавлонський, В.С. Цим-*

балюк, В.М. Гуцалюк. URL [http:// www.crime-rsearch.ru/library/Rost.htm](http://www.crime-rsearch.ru/library/Rost.htm).

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 №8073-Х. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Шурупова К.В. Порушення доступу до інформації у сфері безпеки утворення відходів та поводження з ними / К.В. Шурупова // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2013. – Вип. 32. – С.174-182. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/arpvchzu_2013_32_21.
6. Боднар Ю. Свобода слова: історичний аспект і розуміння в контексті формування сучасної демократичної політичної культури / Ю. Боднар // Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації. - Київ, 2011. - №4. - С.199-202.
7. Бочковський О.І. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання) / За ред. Костєва й Г. Комаринського. - Мюнхен, 1993. - 204 с.
8. Малахов В.А. Етика: курс лекцій: Навч. Посіб. - К.:Либідь, 1996. 304 с.

Збирак Т.В. Проблеми адміністративно-правового забезпечення права особи на свободу слова в Україні та шляхи їх вирішення

Стаття присвячена дослідженню проблемних питань адміністративно-правового регулювання забезпечення права особи на свободу слова в Україні. На основі проведеного дослідження запропоновано ряд рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового регулювання забезпечення права на свободу слова.

Ключові слова: право на свободу слова, право на вільне вираження думки, інформаційна політика держави, адміністративно-правове забезпечення.

Збирак Т.В. Проблемы административно-правового обеспечения права человека на свободу слова в Украине и пути их решения

Статья посвящена исследованию проблемных вопросов административно-правового регулирования обеспечения права человека на свободу слова в Украине. На основе проведенного исследования предложены ряд рекомендаций, направленных на совершенствование административно-правового регулирования обеспечения права на свободу слова.

Ключевые слова: право на свободу слова, право на свободное выражение мнения, информационная политика государства, административно-правовое обеспечение.

Zbyrak T. V. Problems of administrative and legal provision of the right of a person to freedom of speech in Ukraine and ways of their solution

The article analyzes the problematic issues of the administrative and legal provision of the right to freedom of speech, to counter censorship, to implement the

state information policy, to establish control over the observance of freedom of speech and to establish administrative responsibility, the problem of morality of freedom of speech, and responsibility for the said.

On the basis of the analysis of legislation and scientific views, the author needs to adopt the Information Code of Ukraine, which will promote the construction of a developed information society, ensuring the right to freedom of speech and free access to public information, development of national information resources.

The author believes that in order to ensure freedom of speech and information, satisfaction of spiritual, cultural, professional and other requests of citizens, it is necessary to amend Articles 212-3 of the KUPap, for the non-disclosure of information, mandatory disclosure of which is provided by the Laws of Ukraine «On access to public information «and» On the Principles of Prevention and Counteraction of Corruption «and for violation of the procedure for such disclosure, as well as for the unjustified classification of information to restricted information, failure to provide an answer to a request for information tion, providing information, providing false information, illegal refusal taken and consideration of applications.

Keywords: the right to freedom of speech, the right to free expression of opinion, information policy of the state, administrative and legal support.

Зозуляк О.І.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НЕПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

УДК 347.195

Зростання участі непідприємницьких юридичних осіб у цивільних правовідносинах обумовлює необхідність належного врегулювання їх цивільно-правового статусу в цілому та конкретної непідприємницької організації зокрема. Вирішення зазначеного завдання неможливе поза межами доктринальних напрацювань щодо їх систематизації за певними правовими критеріями. Тут одразу варто зауважити, що тих кількох статей, якими окреслюється система непідприємницьких товариств на рівні ЦК України навряд чи достатньо для твердження про те, що в Кодексі закладено послідовний підхід до визначення системи непідприємницьких юридичних осіб. Більше того, доводиться констатувати відсутність системного підходу до врегулювання юридичних осіб в цілому, що не слід сприймати у відриві від проблемних питань систематизації непідприємницьких структур зі статусом юридич-